

[Etusivu](#) > ... > [Sinun Oikeutesi](#) > [Alaikäisen Oikeudet Tuomioistuinkäsittelyssä](#) > [Czechia](#)

Alaikäisen oikeudet tuomioistuinkäsittelyssä

Sisällön tuottaja:

Tšekki

Tšekki

1. Lasten oikeustoimikelpoisuus

Yksityisoikeuden osalta laissa 89/2012 (siviillilaki) säädetään, että lapsen kyky suorittaa tietty oikeustoimi on sidoksissa hänen ikänsä mukaiseen henkiseen ja tahdonalaiseen kypsyytteen. Tämä on kumottavissa oleva oletus, mikä tarkoittaa, että kaikissa tapauksissa voidaan todistaa toisin. Täysi oikeustoimikelpoisuus saavutetaan 18-vuotiaana, mutta tuomioistuin voi tietyin edellytyksin myöntää oikeustoimikelpoisuuden myös 16-vuotiaalle lapselle. Jos lapsi ei ole oikeustoimikelpoinen, laillisen edustajan tai edunvalvojan tulee edustaa häntä. Tämä henkilö voi antaa suostumuksensa tietyille lapsen oikeustoimille, jolloin lapsi saa toimia yksin suostumuksen puitteissa, ellei tätä nimenomaisesti kielletä laissa.

Tšekin rikoslain (laki 40/2009) mukaan alle 15-vuotiaita lapsia ei voida saattaa rikosoikeudelliseen vastuuseen. Yli 15-vuotiaat lapset, jotka ovat olleet rikoksen tekohetkellä alle 18-vuotiaita, ovat rikosoikeudellisesti vastuullisia vain, jos he ovat olleet rikoksen tekohetkellä henkisen ja moraalisen kypsyytensä puolesta kykeneviä ymmärtämään tekojensa lainvastaisuuden ja kontrolloimaan niitä.

2. Lasten tilanne siviilituomioistuimissa käytävissä oikeudenkäynneissä

a) Lasten asema ja oikeustoimikelpoisuus siviilioikeudellisissa menettelyissä

Lapset voivat osallistua oikeudenkäynteihin eri tavoin. Siviilioikeudellisissa menettelyissä lapset ovat yleensä asianosaisen asemassa, mutta he voivat olla myös todistajia. Seuraavassa käsitellään lasten asemaa asianosaisina siviilioikeudellisissa menettelyissä. Asiaankuuluva lainsäädäntö on siviiliprosessilaki (laki 99/1963) ja erityisoikeudenkäyntejä koskeva laki (laki 292/2013).

Siviilioikeudelliset menettelyt jaetaan kontradiktoriin ja ei-kontradiktoriin menettelyihin. Vaikka lapset voivat osallistua molempiin menettelyihin, he ovat useimmiten osallisina ei-kontradiktorisissa (esimerkiksi huoltajuutta koskevissa) menettelyissä. Tärkeimmät huoltajuutta koskevissa menettelyissä käsiteltävät asiat liittyvät lapsen etu- ja sukunimeen, elatusapuun, tapaamisoikeuteen, vanhempainvastuuseen ja erityisiin lapsen huoltajuuskysymyksiin. Useimmissa tapauksissa menettely voidaan panna vireille pyynnöstä ja tuomioistuimen omasta aloitteesta, lukuun ottamatta asioita, jotka liittyvät lapsen edustamiseen (jolloin menettely voidaan panna vireille ainoastaan laillisen edustajan pyynnöstä) tai oikeustoimikelpoisuuden myöntämiseen (menettely pannaan vireille ainoastaan lapsen tai hänen laillisen edustajansa pyynnöstä).

Kuten yksityisoikeudessa, myös siviilioikeudellisissa menettelyissä lasten oikeustoimikelpoisuus on sidoksissa lapsen iän mukaiseen henkiseen ja tahdonalaiseen kypsyytteen. Tuomioistuin voi kuitenkin asiaan liittyvien olosuhteiden niin vaatiessa päättää, että lasta edustaa laillinen edustaja tai edunvalvoja, vaikka lapsi voisi muutoin toimia asiassa itsenäisesti.

b) Tuomioistuimet ja muut lasten etuja suojelevat viranomaiset

Tuomioistuimet päättävät lasten oikeudellisesta asemasta. Kontradiktoriset ja ei-kontradiktoriset asiat käsitellään yleisissä tuomioistuimissa. Näissä tuomioistuimissa ei-kontradiktoria asioita käsittelevät tuomarit

eivät kuitenkaan yleensä käsittele kontradiktorisia asioita. Ensimmäisessä oikeusasteessa asian käsittelystä vastaavat piirituomioistuimet, kun taas alueoikeudet toimivat muutoksenhakutuomioistuimina. Muutoksenhaku ei ole sallittu huoltajuutta koskevissa asioissa.

Alaikäisten oikeushuoltoon liittyvissä siviilioikeudellisissa menettelyissä keskeisessä asemassa on lasten sosiaalisesta ja oikeudellisesta suojelusta vastaava viranomainen. Tätä toimivaltaa käyttävät ensisijaisesti laajennetun toimivallan omaavien kuntien virastot. Lasten sosiaalisesta ja oikeudellisesta suojelusta vastaava viranomainen voi panna edellä mainitun menettelyn vireille ja toimii tämän jälkeen edunvalvojana kyseisessä menettelyssä. Samalla viranomainen huolehtii lapsen sosiaalisesta ja oikeudellisesta suojelusta myös oikeudenkäynnin ulkopuolella joko ennaltaehkäisevän tai neuvovan toiminnan yhteydessä tai kasvatuksellisten toimenpiteiden avulla. Lasten sosiaalisesta ja oikeudellisesta suojelusta vastaavan viranomaisen toimivallasta ja vastuualueesta säädetään lasten sosiaalisesta ja oikeudellisesta suojelusta annetussa laissa (laki 359/1999).

Edellä mainituissa tapauksissa myös syyttäjälaitos voi panna menettelyn vireille (tai liittyä siihen). Alaikäisten oikeushuollon tapauksessa se voi tehdä niin, kun asia koskee lapsen kasvattamiseen, laitoshoittoon, syntymäajan määrittämiseen tai vanhempainvastuun tai sen suorittamisen keskeyttämiseen, rajoittamiseen tai peruuttamiseen liittyvän erityistoimenpiteen määräämistä. Jos syyttäjälaitos panee menettelyn vireille, se toimii kuten mikä tahansa muu kantaja. Jos syyttäjälaitos liittyy menettelyyn, se voi toteuttaa kaikki toimet, jotka menettelyn osanottaja voi toteuttaa, lukuun ottamatta määräyksiä (kuten kanteiden peruutuksia).

c) Toimiminen lapsen edun mukaisesti

Yleisenä periaatteena lapsia koskevissa siviilioikeudellisissa menettelyissä on lapsen edun turvaaminen lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaisesti. Jos menettelyyn osallistuva lapsi pystyy muodostamaan oman näkemyksensä, tuomioistuimen on selvitettävä lapsen näkemys asiasta. Lapsen näkemystä arvioitaessa tuomioistuin huomioi lapsen iän ja henkisen kypsyyden.

Siviilioikeudelliset kontradiktoriset menettelyt sisältävät useita välineitä, jotka parantavat lapsen asemaa. Yksi niistä on velvollisuus antaa tiedoksi asiakirjoja yli 15-vuotiaille lapsille. Lapsiin kohdistuvia muodollisia päätöksiä ei voida ottaa käsiteltäväksi, minkä vuoksi lapsiin kohdistuvia tunnustettavia tuomioita, yksipuolisia tuomioita tai maksamismääräyksiä ei voida antaa.

Ei-kontradiktorisissa menettelyissä ja huoltajuutta koskevissa menettelyissä painotetaan menettelyn tarkoituksenmukaisuutta. Vanhempien ja alaikäisten lasten välisiä suhteita koskevien sääntöjen vahvistamista koskevissa asioissa on mahdollista määrätä välitoimi, josta tuomioistuin päättää seitsemän päivän kuluessa; lapsen elintärkeiden etujen vakavan uhan tai rikkomisen tapauksessa tuomioistuin päättää välitoimesta yleensä 24 tunnin kuluessa. Tämän jälkeen tavanomainen oikeudenkäynti on pantava vireille kuuden kuukauden kuluessa alkuperäisen kanteen vireillepanosta. Lapsen edun suojaamiseksi lasten sosiaalisesta ja oikeudellisesta suojelusta vastaava viranomainen on usein mukana oikeudenkäynneissä edunvalvojana.

3. Lasten tilanne rikosoikeudenkäynneissä

a) Alle 15-vuotiaat rikoksiin syyllistyneet lapset

Tšekissä alle 15-vuotiaita lapsia ei voida asettaa vastuuseen rikoksista. Jos alle 15-vuotias lapsi syyllistyy tekoon, joka muuten katsotaan rikokseksi, seurauksena on erityisoikeudenkäyntejä koskevan lain (laki 292/2013) mukainen siviilioikeudellinen erityismenettely rikosprosessilain (laki 141/1961) mukaisen menettelyn sijaan. Alle 15-vuotiaita lapsia koskeviin asioihin sovellettavista erityissäännöistä säädetään nuorisooikeudesta annetussa laissa (laki 2018/2003).

Alle 15-vuotiaita lapsia koskevat asiat käsitellään nuorisotuomioistuimissa (erikoistuneiden tuomareiden edessä yleisissä tuomioistuimissa). Erikoistuneet tuomarit saavat koulutusta, jotta heillä on yksityiskohtainen tietämys tällaisissa oikeudenkäynneissä noudatettavista säännöistä ja alle 15-vuotiaisiin rikosentekijöihin sovellettavasta lähestymistavasta. Myös syyttäjillä ja lainvalvonnasta vastaavilla virkamiehillä on oltava erityiskoulutus nuorten kohtaamisesta.

Oikeudenkäyntimenettely pannaan vireille syyttäjälaitoksen hakemuksesta tai tuomioistuimen omasta aloitteesta. Oikeudenkäynnissä on lapsen lisäksi mukana lasten sosiaalisesta ja oikeudellisesta suojelusta vastaava viranomainen, lapsen lailliset edustajat tai huoltajat, henkilöt, joiden hoitoon tai huostaan lapsi on

uskottu, sekä muut henkilöt, joiden oikeuksista ja velvollisuuksista menettelyssä päätetään. Jos kanteen on nostanut yleinen syyttäjä (eli jos tuomioistuin ei ole pannut oikeudenkäyntiä vireille omasta aloitteestaan), myös yleinen syyttäjä on mukana oikeudenkäynnissä. Oikeudenkäynnissä lapsella on oltava edunvalvojana asianajaja.

Jos alle 15-vuotias lapsi syyllistyy tavanomaisesti rikokseksi luokiteltavaan tekoon, tarvittaviin oikeustoimiin ryhtyy nuorisotuomioistuin. Tuomioistuin voi määrätä lapselle kasvatuksellisen velvoitteen (esimerkiksi suorittamaan korvauksen aiheutuneesta vahingosta lapsen käytettävissä oleviin keinoihin suhteutettuna tai suorittamaan vapaa-ajalla ja maksutta yhteiskunnallisesti hyödyllistä toimintaa) tai kasvatuksellisen rajoituksen (esimerkiksi pidättäytymään tiettyjen henkilöiden tapaamisesta, tietyissä paikoissa käymisestä, rahapelaamiseen osallistumisesta tai riippuvuutta aiheuttavien aineiden käyttämisestä), antaa nuhteita ja varoituksen, sijoittaa lapsen terapeuttiin, psykologiseen tai muuhun asianmukaiseen koulutusohjelmaan koulukodissa taikka asettaa lapsen rikosseuraamustyöntekijän valvontaan, suojaavaan laitoshoittoon tai suojaavaan lääketieteelliseen hoitoon. Tuomioistuin voi päättää olla määräämättä toimenpiteitä, jos oikeuskäsittelystä saatu kokemus itsessään on ollut lapselle riittävä opetus, joka ehkäisee laittomia tekoja tulevaisuudessa.

Jollei nuorisotuomioistuin toisin päätä, alle 15-vuotiaita lapsia koskevat asiat käsitellään suljetuissa istunnoissa. Oikeudenkäynneissä korostetaan lapsen yksityisyydensuojaa. Kun päätöksestä on tullut lainvoimainen, yhteenveto asian käsittelystä voidaan julkaista yleisissä tiedotusvälineissä (lasta tai muita asianomaisia nimeämättä).

b) Yli 15-vuotiaat rikoksiin syyllistyneet alaikäiset

Nuoriso-oikeudesta annetussa laissa säädetään myös nuoria koskevien asioiden oikeudenkäynneistä. Nuorella tarkoitetaan henkilöä, joka on rikoksen (nuorten tapauksessa rikkomuksen [*provinēni*]) tehdessään täyttänyt 15 vuotta, mutta joka ei ole vielä täyttänyt 18:aa vuotta. Nuoret ovat rikosoikeudellisesti vastuullisia vain sillä edellytyksellä, että he ovat rikoksen tekohetkellä olleet henkisen ja moraalisen kypsyytensä puolesta kykeneviä tiedostamaan tekojensa lainvastaisuuden ja kontrolloimaan niitä.

Nuorilla on oltava asianajaja siitä hetkestä alkaen, kun heihin kohdistetaan nuoriso-oikeuslain tai rikosprosessilain mukaisia toimenpiteitä (mukaan lukien kiireelliset tai kertaluontoiset toimenpiteet), paitsi jos kyseisten toimenpiteiden täytäntöönpanon lykkääminen ja niistä asianajajalle ilmoittaminen on mahdotonta.

Nuoria koskevat asiat käsitellään nuorisotuomioistuimissa (erikoistuneiden tuomareiden edessä yleisissä tuomioistuimissa). Nuoriso-oikeuslain mukaan nuorisotuomioistuin voi määrätä nuorille seuraavia toimenpiteitä:

- kasvatukselliset toimenpiteet (rikosseuraamustyöntekijän toteuttama valvonta, valvontaohjelma, kasvatukselliset veloitteet tai rajoitukset sekä huomautus ja siihen liittyvä varoitus)
- suojatoimenpiteet (suojaava lääketieteellinen hoito, pakkolaitos, esineiden takavarikointi, omaisuuden osittainen takavarikointi ja suojaava laitoshoido)
- rikosoikeudelliset toimenpiteet (yhdyskuntapalvelu, taloudelliset toimenpiteet, taloudellisten toimenpiteiden keskeyttäminen, menetetyksi tuomitseminen, tiettyjen toimien kieltäminen, eläinten pitoa ja kasvattamista koskeva kieltäminen, karkottaminen, kotiaresti, urheilu-, kulttuuri- ja muita sosiaalisia tapahtumia koskeva porttikielto, ehdollisesti koeajaksi keskeytetty vapausrangaistus (ehdollinen rangaistus), ehdollisesti koeajaksi keskeytetty valvottu vapausrangaistus tai ehdoton vapausrangaistus).

Toimenpiteissä on otettava huomioon nuoren rikoksentehtäjän persoonallisuus, ikä, henkinen ja moraalinen kypsyytensä, terveydentila sekä henkilökohtainen, perhettä koskeva ja sosiaalinen tilanne, ja niiden on oltava oikeasuhtaisia teon luonteeseen ja vakavuuteen nähden.

Nuorten tapauksessa oikeudenkäynti on toteutettava siten, ettei se vaikuta kielteisesti heidän mielenterveyteensä eikä heidän ikänsä huomioiden vaaranna heidän henkistä ja sosiaalista kehitystään. Nuoriso-oikeuslain nojalla mukana olevat viranomaiset tekevät yhteistyötä lasten sosiaalisesta ja oikeudellisesta suojelusta vastaavan toimivaltaisen viranomaisen sekä ehdonalais- ja sovitteluyksikön kanssa. Nuoriso-oikeuslain nojalla mukana olevat viranomaiset ovat aina velvollisia kertomaan nuorille heidän oikeuksistaan heidän ikätasoonsa soveltuvalla tavalla ja antamaan heille kaikki mahdollisuudet käyttää oikeuksiaan.

Nuoren laillisella edustajalla tai holhoojalla on oikeus edustaa nuorta, erityisesti valita hänelle avustaja, tehdä ehdotuksia hänen puolestaan sekä nostaa kanteita ja toteuttaa korjaavia toimenpiteitä hänen puolestaan;

laillisella edustajalla on myös oikeus osallistua sellaisiin toimiin, joihin nuori voi lain mukaan osallistua. Laillinen edustaja tai holhooja voi nuoren edun vuoksi käyttää näitä oikeuksia myös nuoren tahdon vastaisesti. Nuoren laillisella edustajalla tai holhoojalla on myös oikeus esittää haastateltaville kysymyksiä, tutustua tiedostoihin äänestyspöytäkirjaa ja anonyymien todistajien henkilötietoja lukuun ottamatta, tehdä niistä otteita ja muistiinpanoja sekä ottaa omalla kustannuksellaan kopioita tiedostoista tai niiden osista.

Oikeudenkäynnissä korostetaan nuoren henkilötietojen suojaa; erityisesti tietoja, joista nuoren henkilöllisyys voitaisiin tunnistaa, ei saa julkaista ilman laillista perustetta. Kaikkien osallistuvien viranomaisien (poliisiviranomaisten, syyttäjien, tuomareiden, ehdonalais- ja sovitteluyksikön virkamiesten sekä sosiaalityöntekijöiden) on täytynyt saada erityiskoulutusta nuorten kohtaamisesta. Menettelyt suoritetaan pääsääntöisesti suljetuin ovin.

c) Lapset vahinkoa kärsineinä osapuolina (rikoksen uhreina)

Lainsäädännössä tehdään ero vahinkoa kärsineiden osapuolien ja rikoksen uhrien välillä. Rikosprosessilaissa vahinkoa kärsinyt osapuoli määritellään henkilöksi, jolle on rikoksen seurauksena aiheutunut ruumiillista haittaa tai vahinkoa taikka aineetonta vahinkoa tai jolle haittaa aiheuttamalla rikoksenteijä on hyötynyt rikoksesta. Vahinkoa kärsineillä osapuolilla on useita oikeuksia, mukaan lukien oikeus toimittaa lisätodisteita, tutustua asiakirjoihin, osallistua pääkäsittelyyn ja esittää huomautuksia asiasta ennen lopullista päätöstä. Sekä luonnolliset henkilöt että oikeushenkilöt voivat olla vahinkoa kärsineitä osapuolia.

Tšekissä on vuodesta 2013 lähtien sovellettu rikoksen uhrien oikeuksiin erityislainsäädäntöä (rikoksen uhreja koskeva laki 45/2013), jossa vahinkoa kärsineen osapuolen oikeuksien lisäksi korostetaan erityisen huolellista lähestymistapaa suhteessa rikollisen toiminnan uhreihin ja annetaan heille erilaisia oikeuksia, joiden tarkoitus on lieventää rikosten vaikutuksia uhrien elämään. Tässä tapauksessa uhrilla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, jolle on rikoksen seurauksena aiheutunut (tai olisi aiheutunut) ruumiillinen vamma, vahinkoa tai aineetonta vahinkoa tai jolle haittaa aiheuttamalla rikoksenteijä on hyötynyt (tai olisi hyötynyt) rikoksesta. Uhrien erityisoikeuksiin kuuluvat etenkin oikeus erityistukeen, oikeus saada tietoja, oikeus suojeluun välittömältä vaaralta, oikeus yksityisyyden suojaan, oikeus suojeluun toissijaisilta vahingoilta ja oikeus taloudelliseen apuun. Uhreilla on myös oikeus saada mukaansa uskottu henkilö rikosoikeudellisissa menettelyissä toteutettavien toimenpiteiden ajaksi. Uskotut henkilöt ovat uhrien itse valitsemia henkilöitä, joilta nämä saavat psykologista tukea.

Tässä erityislainsäädännössä alle 18-vuotiaita pidetään erityisen haavoittuvassa asemassa olevina uhreina, ja heille myönnetään rikosoikeudellisessa menettelyssä siten lisäoikeuksia vahinkoa kärsineen osapuolen aseman ja uhrien oikeuksien lisäksi. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien uhrien oikeuksiin kuuluu maksuton apu. Heidän pyyntönsä siitä, että uhrin ja rikoksenteijän yhteys estetään ja että esitutkintaan kuuluvan haastattelun suorittaa samaa tai vastakkaista sukupuolta oleva henkilö, on pääsääntöisesti hyväksyttävä. Haavoittuvassa asemassa olevien uhrien esitutkintaan kuuluvan haastattelun suorittavat koulutetut henkilöt tähän tarkoitukseen suunnitelluissa tai mukautetuissa tiloissa; jos uhri on lapsi, esitutkintaan kuuluvaa haastattelua johtaa aina siihen koulutettu henkilö, paitsi jos toimi on kiireellinen eikä koulutettua henkilöä löydy (ks. lisätietoja lasten haastattelusta jäljempänä).

d) Lapset rikosten todistajina

Lainsäädännössä säädetään poikkeuksista, jotka koskevat alle 18-vuotiaiden rikoksen todistajien haastattelua. Haastateltaville on kerrottava heidän oikeudestaan kieltäytyä todistamasta sekä heidän velvollisuudestaan puhua totta ja olla salaamatta mitään. Samalla heille on kerrottava väärän todistuksen antamisen seurauksista. Koska alle 15-vuotiaita lapsia ei voida asettaa rikosoikeudelliseen vastuuseen, heille ei anneta tietoa väärän todistuksen antamisen seurauksista. Tiedot on annettava ikätasoon soveltuvalla ja lapsen henkisen ja moraalisen kypsyysmukaisella tavalla; on selvää, että haastatteluissa on otettava huomioon lapsen ikä ja henkinen kypsyystaso.

Jos lasta haastatellaan sellaisista tilanteista, joiden mieleen palauttaminen voisi lapsen iän vuoksi vaikuttaa kielteisesti hänen psyykkiseen ja moraaliseen kehitykseensä, haastattelu on toteutettava erityisen huolellisesti ja sen sisältö on käsiteltävä siten, ettei haastattelua tarvitse toistaa myöhemmissä oikeudenkäynneissä.

Haastatteluun kutsutaan lasten sosiaalisesta ja oikeudellisesta suojelusta vastaava viranomainen tai muu nuorten kasvatuksesta kokemusta omaava henkilö, joka voi edistää haastattelun huolellista suorittamista. Myös lapsen vanhemmat voidaan kutsua, jos heidän läsnäolonsa voi edistää haastattelun huolellista suorittamista.

Lapset haastatellaan pääsääntöisesti tähän tarkoitukseen varatuissa huoneissa, jotta luodaan ystävällinen ja kotoisa ilmapiiri ja helpotetaan siten yhteyden saamista lapseen. Haastattelujen toteuttajina ovat erityiskoulutetut poliisit. Alle 18-vuotiaille saa esittää kysymyksiä vain poliisiviranomaisen kautta, jotta heitä voidaan suojata erityiskouluttamattomien henkilöiden esittämiltä epäasiallisilta kysymyksiltä.

Myöhemmissä oikeudenkäynneissä lapsia voidaan haastatella uudelleen vain välttämättömästä syystä. Tuomioistuimen päätöksen mukaan oikeudenkäynneissä voidaan esittää todisteita lukemalla pöytäkirja ääneen tai toistamalla haastattelusta video- tai äänitallenteita videoneuvottelulaitteella.

Alle 18-vuotiaiden osalta lainsäädännössä korostetaan myös henkilötietojen ja yksityisyyden suojaa. Rikosprosessilaissa säädetään, että rikoksen yhteydessä ei saa millään tavalla julkaista tietoja, joiden avulla alle 18-vuotiaan vahinkoa kärsineen osapuolen (uhrin) henkilöllisyys voitaisiin tunnistaa. Kiellettyä on myös sellaisten oikeudenkäyntimenettelyn tai julkisen kuulemistilaisuuden kulkuun liittyvien kuvien, video- tai äänitallenteiden tai muiden tietojen julkaiseminen, joista vahinkoa kärsineen osapuolen (uhrin) henkilöllisyys on mahdollista tunnistaa. Lopullista tuomiota ja vahinkoa kärsineen osapuolen etunimeä (-nimiä), sukunimeä ja asuinpaikkaa ei saa julkaista yleisissä tiedotusvälineissä. Vahinkoa kärsineen henkilön sekä rikoksen luonteen ja ominaisuudet huomioiden oikeuden puheenjohtaja voi päättää lopullisen tuomion julkaisemisesta koskevista lisärajoituksista, joilla varmistetaan vahinkoa kärsineen osapuolen etujen suojaaminen asianmukaisesti. Näiden velvoitteiden rikkominen johtaa syytteen nostamiseen.

4. Adoptio

Adoptiolla tarkoitetaan toisen henkilön lapsen ottamista omaksi lapseksi, mikä erottaa sen muista vanhemmuuden vahvistavista oikeudellisista käsitteistä. Adoptio voidaan toteuttaa ainoastaan tuomioistuimen päätöksellä.

Adoption edellytykset siviililain (laki 89/2012) mukaan:

- Suorien verisukulaisten välinen adoptio ja sisarusten välinen adoptio (sijaissyntyystä lukuun ottamatta) ei ole mahdollista.
- Adoptioijan ja adoptiolapsen ikäeron on oltava asianmukainen (yleensä vähintään 16 vuotta).
- Lisäksi edellytetään suostumus 12 vuotta täytäneeltä lapselta tai sitä nuoremman lapsen huoltajalta.
- Adoptiota koskevat säännöt sallivat sellaisten alaikäisten adoption, jotka eivät ole saavuttaneet täyttä oikeustoimikelpoisuutta.
- Henkilökohtaisesti tuomioistuimelle annettava vanhempien suostumus: Adoptioon annettava suostumus voidaan perua enintään kolmen kuukauden kuluessa sen antamisesta (joissakin tapauksissa se on mahdollista perua myöhemmin). Vanhempien suostumusta ei vaadita, jos vanhemman olinpaikka ei ole tiedossa, jos hänen oikeustoimikelpoisuutensa rajoittamisen edellytykset täyttyvät, jos hän ei osoita olevansa kiinnostunut lapsesta tai jos tuomioistuin on evännyt hänen vanhempainoikeutensa ja -velvollisuutensa (mukaan lukien oikeuden suostua lapsensa adoptioon).
- Lapsen huoltajuus ennen adoptiota: Ainoastaan tuomioistuimen päätöksellä vahvistettua huoltajuutta pidetään merkityksellisenä, jolloin tuomioistuin voi määrätä huoltajuuden vasta kolmen kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona vanhempi suostui adoptioon. Tuomioistuin päättää lapsen luovuttamisesta adoptioijan huostaan ennen adoptiota vasta lapsen ja adoptioijan keskinäistä soveltuvuutta koskevan selvityksen jälkeen.
- Tuomioistuimen päätös adoptiosta: Edellä esitetyn lisäksi tuomioistuimen on varmistettava, että adoptioijan ja adoptoitavan suhde vastaa vanhemman ja lapsen suhdetta tai että tällaiselle suhteelle on olemassa perusta. Lapsen adoptoinnin on oltava sopusoinnussa lapsen oikeuksien kanssa.

Adoption seuraukset:

- Lapsen ja hänen biologisen perheensä aiempi suhde raukeaa, ja samalla adoptoitavan ja adoptioijan sekä heidän sukulaistensa välille syntyy uusi henkilö- ja perheoikeudellista asemaa koskeva suhde. Adoptioija kirjataan väestörekisteriin tuomioistuimen adoptiosta antaman päätöksen nojalla.
- Adoptoitava saa adoptioijansa tai adoptioijansa lapsen aseman; adoptoitavalla ja adoptioijalla tai adoptioijilla on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin luonnollisessa lapsen ja vanhemman välisessä oikeudellisessa suhteessa.
- Sukunimen muuttuessa adoptoitavalle voidaan antaa yhdistelmäsukenimi.

■ Päivitetty viimeksi: 26/07/2024

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.